

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego »Czysta energia dla wszystkich Europejczyków«”

[COM(2016) 860 final]

(2017/C 246/10)

Sprawozdawca: **Ulrich SAMM**

Współsprawozdawca: **Toni VIDAN**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 17.2.2017
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego
Data przyjęcia przez sekcję	11.4.2017
Data przyjęcia na sesji plenarnej	26.4.2017
Sesja plenarna nr	525
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	136/0/2

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje pakiet dotyczący czystej energii, który ma na celu przyspieszenie, przekształcenie i skonsolidowanie przechodzenia gospodarki UE na system czystej energii, przy jednoczesnym zachowaniu najważniejszych celów dotyczących wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy w Europie.

1.2. Zgodnie z tym pakietem obywatele zaczną odgrywać centralną rolę w unii energetycznej, co oznacza ich aktywny udział w procesie transformacji oraz, w szczególności, stworzenie ramowych warunków politycznych zapewniających przystępne ceny energii dla wszystkich grup społecznych, w tym dla szczególnie wrażliwych części społeczeństwa. EKES popiera te zasady, wyrażając jednocześnie obawy o to, czy wnioski regulacyjne są wystarczająco szczegółowe, aby zapewnić zgodność z tymi zasadami.

1.3. EKES pragnie podkreślić fakt, że czysta energia przyczynia się do poprawy nie tylko klimatu naszej planety, ale również w szczególności jakości powietrza w lokalnym otoczeniu, zapewniając w ten sposób lepsze i zdrowsze środowisko dla wszystkich.

1.4. Pakiet jest jednym z elementów w ramach wypełniania zobowiązań UE wynikających z porozumienia paryskiego z 2015 r. w sprawie łagodzenia zmiany klimatu. Kluczowe znaczenie będą miały technologie energii odnawialnej i energooszczędne produkty i usługi, przy czym należy pamiętać, że wciąż jesteśmy daleko od równych warunków działania, w których energia ze źródeł odnawialnych mogłaby przetrwać bez specjalnego wsparcia.

1.5. EKES z zadowoleniem przyjmuje poszczególne elementy pakietu dotyczące ogrzewania i chłodzenia budynków, ekoprojektu, rynku energii elektrycznej i transportu, które są krokiem we właściwym kierunku. Komitet jest jednak zaniepokojony tym, że jakkolwiek pakiet jest wielkim krokiem naprzód, to wciąż konieczne są ogromne wysiłki w celu osiągnięcia wystarczająco równych warunków działania dla wszystkich uczestników rynku energii, a jednocześnie zapewnienia postępów w działaniach na rzecz gospodarki opierającej się na energii bezemisyjnej.

1.6. EKES docenia optymistyczne perspektywy przedstawione w pakiecie, z pewnymi dość pozytywnymi założeniami dotyczącymi wzrostu produkcji przemysłowej związanej z energią ze źródeł odnawialnych i technologiami energooszczędnymi, a także dotyczącymi liczby miejsc pracy, które będzie można stworzyć. Niemniej pragnie również podkreślić, że istnieją poważne zagrożenia i niebezpieczeństwa, zwłaszcza jeśli proces transformacji będzie przebiegał zbyt szybko lub zbyt wolno i będzie pozbawiony zintegrowanego planowania. Trzeba należyście uwzględnić zarówno szanse, jak i zagrożenia.

1.7. W szczególności ogromne zadanie dotyczące transformacji gospodarek regionów, które obecnie w dużej mierze opierają się na przemyśle węglowym, zasługuje na znacznie bardziej wnikliwe rozważenie, niż przedstawiono to w omawianym pakiecie.

1.8. Rada Europejska określiła cel przynajmniej 27-procentowego udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii w UE w roku 2030. Ten minimalny cel jest wiążący na szczeblu UE, ale nie przełoży się na wiążące cele krajowe. EKES ubolewa, że nie ma obecnie zgody wśród państw członkowskich w sprawie wspólnej polityki energetycznej oraz, w szczególności, w sprawie celów krajowych. Komisja pragnie rozwiązać ten problem przez wprowadzenie systemu zarządzania zintegrowanymi krajowymi planami energetycznymi i klimatycznymi, w odniesieniu do których państwa członkowskie zadeklarują swój wkład.

1.9. EKES uważa proponowany system zarządzania za najtrudniejszą i kluczową część pakietu dotyczącego czystej energii. Ma poważne wątpliwości co do proponowanego rozporządzenia. Ostateczny kształt krajowych planów i wkładów państw członkowskich zależy od zadowalającego porozumienia z Komisją, do którego dochodzi się poprzez konsultacje, nastawienie i wpływ opinii publicznej oraz presję partnerską. W szczególności brakuje szczegółowego opisu środków dostępnych dla Komisji, takich jak np. platforma finansowa, w wypadku gdy nie zostaną osiągnięte cele ogólne.

1.10. „Efektywność energetyczna przede wszystkim” jest kluczową zasadą we wniosku, którą EKES w pełni popiera. Należy jednak zauważyć, że efektywność energetyczna jest narzędziem unowocześnienia europejskiej gospodarki, a nie środkiem zmniejszania ubóstwa energetycznego. Sugerowanie, że jest inaczej, wprowadza w błąd, ponieważ dla zapewnienia efektywności energetycznej konieczne są nakłady, które mogą okazać się niemożliwe do poniesienia przez konsumentów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

1.11. EKES wyraża zadowolenie, że Komisja Europejska powołuje obserwatorium ubóstwa energetycznego, którego utworzenie EKES zaproponował już w 2013 r. Może ono mieć zasadnicze znaczenie dla przyjęcia w pełni skoordynowanego podejścia do ubóstwa energetycznego, wraz z różnymi środkami, jak np. taryfy socjalne, środki na rzecz ograniczania ubóstwa, porady dla konsumentów czy efektywność energetyczna.

1.12. EKES wyraża obawy dotyczące finansowych podstaw tego pakietu w kontekście polityki oszczędnościowej, która objęła wydatki publiczne, i niskiego wzrostu gospodarczego w UE, jak również dotyczące tego, czy przewidziane środki UE (i ich wykorzystanie) będą wystarczające do osiągnięcia założonych celów.

2. Wprowadzenie

2.1. W niniejszej opinii pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” omawia się całościowo, natomiast szereg innych opinii (TEN/617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 625, NAT/702) dotyczy jego konkretnych części związanych z różnymi wnioskami ustawodawczymi, obejmującymi efektywność energetyczną, energię odnawialną, strukturę rynku energii elektrycznej, bezpieczeństwo dostaw i zasady zarządzania unią energetyczną.

2.2. Pakiet dotyczący czystej energii nie był pierwotnie pomyślany jako pakiet, ale jako szereg kolejnych wniosków. Jednak ze względu na wzajemne powiązania między tymi wnioskami EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że postanowiono zebrać je w jeden pakiet, aczkolwiek zarazem krytycznie ocenia samą objętość pakietu liczącego tysiąc stron, utrudnia to bowiem opinii publicznej i społeczeństwu obywatelskiemu udział w analizie i szczegółowym dyskusowaniu wniosku.

2.3. Należy pamiętać, że projekt unii energetycznej jest już realizowany od jakiegoś czasu oraz że opublikowano już wcześniejsze pakiety (np. pakiet dotyczący bezpieczeństwa gazowego), zaś silnym motywem tych działań były kluczowe kwestie związane ze zmianą klimatu oraz bezpieczeństwem dostaw paliw.

2.4. Pakiet dotyczący czystej energii obejmuje wszystkie pięć wymiarów europejskiej unii energetycznej:

- bezpieczeństwo energetyczne,
- wewnętrzny rynek energii,
- efektywność energetyczna,
- obniżenie emisyjności,
- badania naukowe, innowacje i konkurencyjność.

2.5. Komunikat „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” ma również na celu zapewnienie wizji lub narracji dotyczącej unii energetycznej.

3. Uwagi ogólne

3.1. Pakiet ma na celu przyspieszenie przechodzenia na system czystej energii, przy jednoczesnym zachowaniu najważniejszych celów dotyczących wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy w Europie. Oto główne motywy przemawiające za wprowadzeniem tego pakietu:

- Pierwsze globalne porozumienie (Paryż 2015 r.) w sprawie łagodzenia zmiany klimatu, wprowadzone w życie dnia 4 listopada 2016 r. Wdrożenie ambitnych zobowiązań UE zależy w dużym stopniu od pomyślnego przejścia na system czystej energii.
- Sektor energetyczny ma kluczowe znaczenie dla rozwoju europejskiej gospodarki. W związku z tym efektywność energetyczna odgrywa fundamentalną rolę w pobudzaniu innych sektorów gospodarki. Rozwój technologii energii ze źródeł odnawialnych oraz energooszczędnych produktów i usług przyczynił się do powstania nowych przedsiębiorstw, natomiast inne energetyczne modele biznesowe zmagają się z narastającymi trudnościami. Kluczową kwestią w polityce UE jest uzyskanie wzrostu netto liczby nowych miejsc pracy wysokiej jakości oraz wspieranie przedsiębiorstw UE w odnoszeniu sukcesów.
- Kolejnym kluczowym celem jest zapewnienie, aby proces przechodzenia na system czystej energii objął jak najwięcej obywateli europejskich. Jest to duże wyzwanie w obliczu znacznych rozbieżności między państwami członkowskimi, jak również ze względu na potrzebę dotarcia do wszystkich grup społecznych, w tym tych szczególnie wrażliwych.

3.2. EKES popiera tę strategię, czemu dał wyraz w szeregu wcześniejszych opinii odnoszących się do tych kwestii ⁽¹⁾.

3.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje przedstawienie tego pakietu, który obejmuje wnioski regulacyjne i środki ułatwiające ukierunkowane na przyspieszenie, przekształcenie i skonsolidowanie przejścia gospodarki UE na system czystej energii. EKES ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje fakt, że nadano takie samo znaczenie obszarom związanym z ogrzewaniem, chłodzeniem i transportem jak obszarowi wytwarzania energii elektrycznej.

3.4. W komunikacie Komisji „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków” przedstawiono optymistyczne perspektywy, z pewnymi dość pozytywnymi założeniami dotyczącymi wzrostu produkcji przemysłowej oraz liczby miejsc pracy, które będzie można stworzyć. EKES odnotowuje ten fakt i uważa, że takie pozytywne sygnały w istocie muszą być wysyłane w celu utrzymania dynamiki w trudnym dla niektórych procesie transformacji.

3.5. Z drugiej strony Komitet pragnie również podkreślić, że transformacja energetyki jest dużym wyzwaniem dla Europy, które wiąże się m.in. z poważnym ryzykiem i zagrożeniami, szczególnie gdy proces ten przebiega zbyt szybko lub zbyt wolno i brakuje w nim zintegrowanego planowania. Szczególne powody do obaw dają znaczne rozbieżności – gospodarcze i polityczne – między państwami członkowskimi, które mają zostać uwzględnione w nowym rozporządzeniu w sprawie zarządzania. EKES jest przekonany, że transformacja energetyki może być udana tylko pod warunkiem odpowiedniego uwzględnienia zarówno szans, jak i zagrożeń.

4. Zarządzanie europejską unią energetyczną jest kluczowym zagadnieniem

4.1. Państwa członkowskie zobowiązały się do wnoszenia wkładów krajowych na rzecz osiągnięcia celów dotyczących efektywności energetycznej i energii odnawialnej do 2020 r., brak jednak odpowiednich indykatywnych wartości referencyjnych dla roku 2030.

4.2. Rada Europejska określiła cel osiągnięcia przynajmniej 27-procentowego udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii w UE w roku 2030. Ten minimalny cel jest wiążący na szczeblu UE, ale nie przełoży się bezpośrednio na wiążące cele krajowe. EKES apeluje o zdecydowane działania, by wesprzeć te państwa członkowskie, które przyjęły najbardziej ambitne cele.

4.3. W proponowanym **rozporządzeniu w sprawie zarządzania unią energetyczną** (zob. TEN/617) określono obecnie wymagania dotyczące zintegrowanych krajowych planów energetycznych i klimatycznych – zastępujących odrębne plany na rzecz efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii – oraz usprawnionego procesu ich ustanawiania i nadzoru. Zarządzanie – i konsekwencje, jakie ono niesie pod względem formułowania wiążących wymogów w zakresie suwerennych działań krajowych – jest kwestią delikatną, także w sektorze energii charakteryzującym się bardzo zróżnicowaną sytuacją i szerokim wachlarzem stanowisk politycznych w poszczególnych państwach członkowskich.

⁽¹⁾ Dz.U. C 383 z 17.11.2015, s. 84; Dz.U. C 264 z 20.7.2016, s. 117; Dz.U. C 291 z 4.9.2015, s. 8; Dz.U. C 82 z 3.3.2016, s. 13; Dz.U. C 82 z 3.3.2016, s. 22; Dz.U. C 487 z 28.12.2016, s. 75; Dz.U. C 303 z 19.8.2016, s. 1.

4.4. EKES wyraził poważne wątpliwości co do tego, czy proces zarządzania pozwoli rzeczywiście egzekwować określone działania i osiągać wymierne rezultaty. W zbyt dużym stopniu polega się na konsultacjach i presji partnerskiej zamiast na jasnych zasadach. Konieczne jest dokładniejsze wyjaśnienie kwestii, w jaki sposób Komisja może wymóc na państwie członkowskim przedsięwzięcie „niezbędnych środków” w przypadkach, gdy odkryje istnienie potencjalnej luki na poziomie celów lub ich realizacji, w szczególności w odniesieniu do odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej. Potrzebna jest zwłaszcza większa jasność co do charakteru i funkcjonowania „platformy finansowania” jako rodzaju sankcji w razie wszelkich niedociągnięć w dostawie energii ze źródeł odnawialnych.

4.5. EKES ze szczególnym rozczarowaniem zauważa, że konsultacje społeczne proponowane we wniosku dotyczącym rozporządzenia nie są konkretne i są daleko mniej ambitne niż propozycja EKES-u dotycząca szeroko zakrojonego europejskiego dialogu na temat energii. Aby zdobyć zaufanie i osiągnąć zaangażowanie obywateli, dialog taki powinien być niezależny od rządu i procesu związanego z krajowymi planami w zakresie energii i klimatu. Powinien on dawać możliwość skoncentrowania się na informowaniu konsumentów, ułatwić dostawcom energii osiągnięcie zaangażowania i budowanie zaufania oraz zapewnić kanał do zgłaszania przez różne grupy wielu obaw dotyczących bezpieczeństwa energetycznego, przystępności cen i zrównoważonego charakteru.

4.6. Zgodnie z zasadą pomocniczości oraz dla odniesienia pełnych korzyści wynikających ze zdecentralizowanego charakteru i elastyczności efektywności energetycznej i technologii energii odnawialnej, państwa członkowskie powinny przekazywać samorządom lokalnym i regionalnym coraz większą część polityki energetycznej i procesu decyzyjnego w tym obszarze. UE, państwa członkowskie i samorządy lokalne i regionalne powinny – we współpracy z zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim, które zapewnia silne zaangażowanie obywateli i społeczności – ułatwiać takie przekazanie, zapewniając jego przyspieszenie i realizowanie w skoordynowany sposób, który przyniesie największą korzyść konsumentom i społecznościom.

5. Efektywność energetyczna zapewnia wysoki potencjał oszczędności energii

5.1. Poprawa efektywności energetycznej we wszystkich obszarach (wytwarzanie energii, produkcja i transport, energia elektryczna, ogrzewanie, chłodzenie i mobilność) jest sprawą pierwszoplanową dla przyszłego europejskiego systemu energetycznego. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że efektywności energetycznej poświęci się więcej uwagi w polityce UE oraz że nowe inicjatywy obejmują teraz również ogrzewanie, chłodzenie i transport, stanowiąc zaległą kwestię (zob. także opinia TEN/618 w sprawie **dyrektywy w sprawie efektywności energetycznej**).

5.2. Sama poprawa efektywności energetycznej – nawet w najbardziej ambitnej skali – nie może rozwiązać tych problemów z energią, które związane są ze zmianą klimatu, bezpieczeństwem dostaw czy ubóstwem. Może jednak posłużyć jako skuteczny środek łagodzenia tych problemów. Zwiększona efektywność energetyczna może prowadzić do ograniczenia zużycia energii i w ten sposób do stłumienia, a nawet odwrócenia tendencji wzrostowej kosztów energii, nawet przy rosnących cenach energii.

5.3. Warto odnotować, że zwiększenie efektywności energetycznej jest zawsze uzależnione od inwestycji. W rezultacie poprawa efektywności nie musi koniecznie prowadzić do niższych obciążeń z tytułu kosztów energii dla konsumentów lub przemysłu, wbrew temu, co stwierdzono kilkakrotnie w komunikacie. Oczywiście poprawa efektywności zawsze prowadzi do mniejszego zużycia energii i dlatego ma korzystny wpływ na klimat. Pozytywny wpływ na koszty zdecydowanie zależy jednak od równowagi między inwestycjami a oszczędnością kosztów energii. EKES oczekiwałby uwzględnienia tego faktu w sposób bardziej realistyczny i krytyczny.

5.4. EKES z zadowoleniem przyjmuje zmianę **dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków** (TEN/620). Niezwykle istotne jest ogrzewanie i chłodzenie budynków, ponieważ odpowiadają one za 40 % całkowitego zużycia energii. Oszczędność energii w tej dziedzinie osiąga się przez renowacje i wprowadzanie do użytkowania nowych budynków. W obydwu wypadkach wymagane są znaczne inwestycje. Oczywiście jest jednak, że procesy te wymagają przyspieszenia w sytuacji, gdy rocznie buduje się lub poddaje renowacji tylko od 0,4 % do 1,2 % ogółu nieruchomości.

5.5. Państwa członkowskie są zobowiązane do opracowania planu działania zawierającego wyraźne etapy realizacji i środki pozwalające osiągnąć długoterminowy cel do 2050 r. dotyczący obniżenia emisyjności ich krajowej substancji budowlanej, wraz z określonymi etapami realizacji przewidzianymi na 2030 r.

5.6. EKES jest rozczarowany wyborem mniej ambitnego wariantu polityki z mniejszą oszczędnością energii niż jest możliwa do uzyskania. Jest też świadomy, że nie można zagwarantować woli politycznej państw członkowskich do osiągnięcia lepszych wyników w tym obszarze, mimo że największe możliwe do zidentyfikowania możliwości wiążą się z efektywnością energetyczną w budynkach.

5.7. EKES pozytywnie ocenia znaczną różnorodność nowych instrumentów finansowych zaproponowanych przez Komisję. Zasadnicze znaczenie ma dostępność instrumentów finansowych wspierających renowację, w szczególności w celu zachęcenia prywatnych i niekomunalnych towarzystw budownictwa społecznego do inwestowania w renowację starszych nieruchomości.

5.8. Właściciele lub lokatorzy budynków nowych bądź po renowacji korzystają nie tylko z niższego zużycia energii, ale także większego komfortu mieszkania w tych budynkach i lepszej jakości życia. Niestety, zwykle renowacja mieszkań prowadzi do tzw. odbicia, polegającego na tym, że podwyżki czynszów w budynkach mieszkalnych poddanych renowacji mogą łatwo przeważać nad oszczędnościami związanymi z niższymi kosztami energii. Z kolei w komunikacie przedstawiono dość optymistyczny pogląd na temat oszczędności kosztów. EKES zaleca bardziej krytyczne spojrzenie na ten problem. Należy tu zastosować kryteria ekonomiczne i socjalne, w przeciwnym razie powstanie nowa forma ubóstwa, która dotknie starsze pokolenia.

5.9. EKES z zadowoleniem przyjmuje przedstawioną w dyrektywie inicjatywę, by w dużej części nowych budynków obowiązkowo zainstalowano punkty ładowania pojazdów elektrycznych. Warto jednak zaznaczyć, że wyższy poziom popytu na energię elektryczną w przyszłości wymaga planowania i koordynacji z dostawcami energii elektrycznej, ze względu na dodatkową potrzebę wcześniejszych inwestycji w transformatory wysokiej mocy w pobliżu terenów mieszkalnych.

5.10. EKES jest przekonany, że bardziej energooszczędne systemy transportu, których rozwój stymulowany jest przez bieżące postępy technologiczne, oraz stworzenie **współpracujących inteligentnych systemów transportowych** będą stanowiły istotny wkład w europejskie wysiłki na rzecz oszczędności energii (TEN/621). Nowy **plan prac dotyczący ekoprojektu i rozporządzenie w sprawie ekoprojektu** (NAT/702) wnoszą istotny element dla wspólnego rynku europejskiego, zapewniając wysoką energooszczędność produktów i wspierając rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.

6. Centralna rola konsumentów w unii energetycznej

6.1. EKES docenia fakt, że Komisja pragnie, by obywatele odgrywali kluczową rolę w unii energetycznej. We współczesnym świecie transport, mieszkalnictwo, komunikacja i ogólna konsumpcja wiążą się z koniecznością zużycia pewnej minimalnej ilości energii na potrzeby wszystkich obywateli. Dlatego też energia nie może stać się dobrem luksusowym. Niemniej szeroko komentowane zjawisko ubóstwa energetycznego – choć nie zdefiniowano go jeszcze dokładnie – wskazuje na tendencję polegającą na tym, że obywatelom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji jest coraz trudniej nabywać minimalne usługi energetyczne, jakich potrzebują. EKES wzywa do przeciwdziałania tej tendencji i do odpowiedniego dostosowania polityki energetycznej.

6.2. Postęp technologiczny spowodował, że koszty wytwarzania energii elektrycznej spadły w ciągu ostatnich lat. Niemniej konsumenci nie skorzystali na tym, ponieważ bardzo często spadek ten był kompensowany poprzez podatki, koszty sieci itp. Stanowi to poważny problem, ponieważ powoduje negatywne skutki pod względem ubóstwa energetycznego.

6.3. EKES nie zgadza się ze stwierdzeniem, że „efektywność energetyczna jest jednym z najskuteczniejszych sposobów eliminowania przyczyn ubóstwa energetycznego”. Termin „ubóstwo energetyczne” rozpowszechnił się w momencie, gdy ceny energii zaczęły gwałtownie rosnąć. Oznacza to, że przyczyną tej konkretnej kategorii ubóstwa są wysokie ceny, dlatego powinny one być głównym celem środków podejmowanych z myślą o zapewnieniu pomocy dla osób znajdujących się w szczególnie wrażliwej sytuacji. Poprawa efektywności energetycznej ma oczywiście pozytywny wpływ, niemniej jest ona niewątpliwie zależna od znacznych nakładów, które mogą okazać się niemożliwe do poniesienia zwłaszcza przez konsumentów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji (zob. TEN/518).

6.4. EKES wyraża zadowolenie, że Komisja Europejska powołuje obserwatorium ubóstwa energetycznego, którego utworzenie EKES zaproponował już w 2013 r. w opinii TEN/516 w sprawie ubóstwa energetycznego. Obserwatorium powinno w pierwszej kolejności zająć się określeniem europejskich wskaźników ubóstwa energetycznego. Mogłyby one mieć zasadnicze znaczenie dla państw członkowskich, jeśli chodzi o przyjęcie w pełni skoordynowanego podejścia do ubóstwa energetycznego, w tym także zrozumienie roli i skuteczności różnych narzędzi, jak np. taryfy socjalne, środki na rzecz ograniczania ubóstwa, porady dla konsumentów czy efektywność energetyczna.

6.5. EKES chciałby podkreślić fakt, że czysta energia wiąże się nie tylko z kwestiami wymienionymi w komunikacie (bezpieczeństwo energetyczne, efektywność energetyczna i obniżenie emisyjności), ale również oznacza znaczące korzyści zdrowotne dla wszystkich obywateli.

6.6. Pakiet przewiduje jedynie ograniczoną rolę obywateli w bezpośrednim wpływaniu na decyzje, które będą kształtować ich codzienne życie i źródła utrzymania. Nie jest jasne, czy zasady dialogu na temat energii, którego efektem jest konstruktywne uczestnictwo, są – oraz czy będą – stosowane w całej Unii (zob. również TEN/617). Dialog ten wymaga ustanowienia równych warunków działania, w tym również w wymiarze instytucjonalnym.

6.7. EKES z zadowoleniem przyjmuje uznanie rosnącej roli obywateli uczestniczących w rynku energii elektrycznej jako prosumenci. Potrzebują oni nowego rozwiązania rynkowego, które będzie dostosowane do zdecentralizowanych struktur produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych oraz faktycznie spowoduje umieszczenie konsumentów i obywateli w centrum europejskiej polityki energetycznej.

6.8. EKES promuje koncepcję energetyki obywatelskiej, odnoszącej się do modelu biznesowego, w którym obywatele są współwłaścicielami i uczestnikami projektów w zakresie energii ze źródeł odnawialnych lub efektywności energetycznej w regionie, w którym żyją. Przepisy zawarte w nowym pakiecie powinny umożliwiać i wspierać inicjatywy tego rodzaju w każdym możliwym przypadku.

7. Odnawialne źródła energii na nowym rynku

7.1. EKES ogólnie popiera cel **dyrektywy w sprawie odnawialnych źródeł energii** (TEN/622), dotyczący doprowadzenia do większej integracji dostawców energii ze źródeł odnawialnych na rynku w efekcie redukcji kosztów odnawialnych źródeł energii.

7.2. Jednocześnie jednak Komitet obawia się, że jesteśmy dalecy od osiągnięcia równych warunków działania, które mogłyby zapewnić przetrwanie odnawialnych źródeł energii bez specjalnego wsparcia. Jest jeszcze wiele do zrobienia, aby zlikwidować ogromne zakłócenia na istniejących rynkach energii elektrycznej spowodowane przez subsydiowanie, strukturalne warunki brzegowe oraz brak przejrzystego rozliczania kosztów zewnętrznych.

7.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje niedawne sprawozdanie Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) pt. „Transforming the EU power sector: avoiding a carbon lock-in” [Przekształcenie unijnego sektora energii: jak uniknąć zamknięcia w pułapce węgla]. Paliwa kopalne nadal stanowią około połowę źródeł energii elektrycznej wytwarzanej w Europie. W badaniu EEA porównano obecne trendy na rynku energii z celami klimatycznymi UE na 2030 r. i kolejne lata. Odejście od dostaw energii ze źródeł wysokoemisyjnych wymaga wzmoczonych inwestycji w alternatywne źródła energii połączonych ze wspomagającymi ramami politycznymi.

7.4. EKES wyraża zaniepokojenie brakiem szczegółów dotyczących konkretnych środków i instrumentów wsparcia, co może utrudniać dalsze wspieranie odnawialnych źródeł energii.

7.5. EKES chciałby podkreślić fakt, że bezpieczeństwo energetyczne trzeba będzie ponownie przeanalizować w przypadku znacznej zmiany koszyka energetycznego – kwestia ta nie została dostatecznie uwzględniona w pakiecie.

8. Szanse dla gospodarki i zatrudnienia

8.1. Transformacja energetyki jest dużym wyzwaniem dla Europy i stwarza szanse na nowe miejsca pracy, rozwój gospodarczy i dobrobyt wszystkich obywateli. Biorąc pod uwagę towarzyszące jej zagrożenia i niebezpieczeństwa, niezwykle ważne jest opracowanie odpowiednio wyważonej polityki, która zapewni właściwe środki, by uniknąć szkód dotyczących nasze społeczeństwo, np. pracowników (bezrobocie i jakość miejsc pracy), konsumentów i MŚP. Można to osiągnąć jedynie wtedy, gdy włączy się zaangażowane strony, w tym właściwego i cennego partnera, jakim jest EKES, we wszystkie etapy transformacji.

8.2. Pozycja światowego lidera w dziedzinie czystych technologii pociąga za sobą eksport tych technologii, przynoszący korzyści zarówno pod względem gospodarczym, jak i środowiskowym (NAT/690).

8.3. Badania i innowacje mają kluczowe znaczenie w umacnianiu globalnej konkurencyjności Europy i jej wiodącej pozycji w dziedzinie zaawansowanych technologii energetycznych i rozwiązań w zakresie efektywności energetycznej. Odrębna strategia dotycząca **przyspieszenia innowacji w dziedzinie czystej energii** (TEN/619) powinna przynieść efekt w postaci bardziej zdecydowanego wyznaczania priorytetów oraz konkretne działania zapewniające bardziej powszechne wdrażanie i szybsze wprowadzanie na rynek innowacji mających na celu stopniowe znoszenie technologii węglowych. EKES ocenia krytycznie fakt, że dokument Komisji zawiera jedynie ograniczone odniesienie do badań podstawowych i możliwego wkładu badań. Krótko wspomina się o planie EPSTE, niestety tylko z perspektywy przemysłu.

8.4. W pakiecie powtarzają się odniesienia do przemysłu, miejsc pracy i rozwoju gospodarczego jako wyznaczników innowacji, jednak w innowacjach chodzi o coś więcej. Dobrostan ludzi i natury to istotne wartości wykraczające poza aspekty związane z przemysłem.

8.5. EKES z zadowoleniem przyjmuje propozycję Komisji dotyczącą ustanowienia „przemysłowego forum czystej energii”, które mogłoby w ramach procesu oddolnego stać się częścią szerszej koncepcji dialogu ze społeczeństwem obywatelskim i innymi zainteresowanymi stronami. Podkreśla znaczenie zrównoważonego wsparcia łańcucha badań i innowacji, począwszy od badań podstawowych, poprzez badania stosowane, a skończywszy na nowych innowacyjnych produktach.

8.6. Biorąc pod uwagę ogromne zadanie dotyczące transformacji gospodarek tych regionów, które obecnie w dużej mierze opierają się na przemyśle węglowym, EKES uważa, że kwestia ta zasługuje na znacznie bardziej wnikliwe rozważenie niż przedstawiono to w pakiecie.

8.7. W przypadku nowych inwestycji w energetykę odnawialną i efektywność energetyczną koszty kapitału w poszczególnych państwach członkowskich znacznie się różnią. EKES uważa, że potrzebne są zdecydowane środki polityki budżetowej i instytucjonalne, aby wyeliminować lub zminimalizować takie dyskryminujące warunki dla konsumentów i inwestorów.

8.8. Południowo-wschodnia Europa dysponuje ogromnym potencjałem w zakresie energii odnawialnej oraz wykwalifikowaną siłą roboczą, które do tej pory pozostają w dużej mierze niewykorzystane. EKES wzywa do znacznego zwiększenia wsparcia dla zainteresowanych stron, które realizują cele unii energetycznej w tym regionie. W ten sposób stworzy się konsumentom i lokalnym inwestorom ogromne szanse rozwoju, co będzie spójne z celami omawianego pakietu.

Bruksela, dnia 26 kwietnia 2017 r.

Georges DASSIS
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
